

За фасадом заявленої нейтральності: як Пекін дедалі більше схиляється до Росії

Автор дослідження: Юрій Поїта, керівник секції Азійсько-тихоокеанського регіону ЦДАКР. Стаття була опублікована на сайті Institut Montaigne, – “Behind a Veneer of Stated Neutrality, An Ever-Increasing Chinese Drift Towards Moscow”

Офіційна позиція Китаю щодо російсько-української війни залишається здебільшого незмінною з 2022 року. Однак на практиці реальна позиція Китаю - на відміну від заявленої - за останні чотири роки суттєво змістилася в проросійському напрямку. Наразі Китай надає масштабну економічну, інформаційну, дипломатичну та технологічну підтримку Росії, включно з допомогою, спрямованої на обхід санкцій і підтримку російської військової машини, а також, можливо, і на створення екзистенційної загрози європейській безпеці та НАТО¹.

Китай послідовно просуває проросійські наративи про війну через різні платформи, зокрема дипломатичні канали, ЗМІ, соціальні мережі та експертні форуми, перекладаючи провину на Захід і повністю знімаючи будь-яку відповідальність з Росії². Частка **китайських компонентів й обладнання в російському озброєнні** та на російських військових виробництвах зростає щонайменше вдесятеро з лютого 2022 року.

Паралельно з цим китайські дипломати неодноразово намагалися підірвати українські мирні ініціативи. Під час зустрічей із європейськими колегами **китайські експерти наполегливо та систематично намагаються переконати Європу припинити підтримку України** та натомість піти на поступки вимогам Росії задля побудови “стабільної архітектури безпеки”, яка б враховувала “законні безпекові занепокоєння” Росії. Кількість антиукраїнського контенту в китайських соціальних мережах, запозиченого з російських джерел або створеного самостійно, значно зростає³.

Ця стаття досліджує дебати китайських експертів щодо російсько-української війни та залученості Європи і США, а також доповнюється висновками, отриманими в результаті участі в обмінах за форматами “Трек-1.5” і “Трек-2” з китайськими експертами. У підсумку робиться висновок, що попри формальні

¹ Natalie Sabanadze, Abigaël Vasselier, and Gunnar Wiegand, “China–Russia Alignment: A Threat to Europe’s Security,” MERICS, June 26, 2024, <https://merics.org/en/report/china-russia-alignment-threat-europes-security>

² Yurii Poita, “China’s ‘Formal Neutrality’ on the Russia-Ukraine War: Implications for Ukraine,” New Geopolitics Research Network, September 2022, https://analytics.intsecurity.org/wp-content/uploads/2022/09/NGRN_09_ENG_China-formal-neutrality.pdf.

³ Зазначене є предметом окремого дослідження, яке буде опубліковане згодом.

заклики до мирного врегулювання та заявлений нейтралітет, **Китай може віддавати перевагу перемозі Росії - або принаймні її стратегічній перевазі над Україною** - оскільки такий результат може становити екзистенційну загрозу для Європи.

Природа російсько-китайського зближення

Щоб вийти за межі офіційно заявленої позиції Китаю та зрозуміти його справжнє сприйняття російсько-української війни й особисті інтереси, можна проаналізувати китайські публікації або взяти до уваги дискусії з китайськими експертами.

Численні публікації китайських академіків свідчать про те, що Китай розглядає це вторгнення як **конфлікт між Росією та Заходом**, у якому Москва захищає свої законні інтереси. З такої перспективи **Україна здебільшого зникає як самостійний актор із власними інтересами**. Вони також схильні інтерпретувати реакцію Заходу як проекцію того, як він міг би відреагувати на потенційну кризу навколо Тайваню, та оцінюють конфлікт з точки зору можливостей послабити Захід, одночасно зміцнюючи власну міць і самодостатність Китаю.⁴

Наразі **китайські експерти абсолютно переконані, що три роки тому Китай зробив правильний вибір, не розірвавши торговельні зв'язки з Росією**, тим самим забезпечивши собі підтримку перед обличчям західного тиску.⁵ Хоча вони вважають, що продовження війни не є абсолютно негативним для Китаю, мирне вирішення конфлікту - очевидно, на умовах Росії - було б вигіднішим для Пекіна.⁶

Щодо поточного етапу мирних переговорів за участю США, Росії та України, китайські вчені песимістично оцінюють перспективи Європи щодо забезпечення власної безпеки. Вони обговорюють можливість того, що "українська криза" може перерости в пряме військове зіткнення між Росією та НАТО. Наприклад, Лан Цзяцзежен (Lang Jiazereng, 郎加泽仁) з Інституту європейських досліджень Китайської академії суспільних наук вважає таке зіткнення цілком імовірним, враховуючи нарощування військового потенціалу як Росією, так і Європою.⁷

⁴ Alicja Bachulska and Mark Leonard, "China and Ukraine: The Chinese Debate about Russia's War and its Meaning for the World," European Council on Foreign Relations, July 11, 2023, <https://ecfr.eu/publication/china-and-ukraine-the-chinese-debate-about-russias-war-and-its-meaning-for-the-world/>

⁵ Cheng Yawen, "如果三年前中国与俄罗斯割席...想想都后怕" [If China Had Cut Ties with Russia Three Years Ago... Just Thinking About it Is Frightening], Guancha, February 25, 2025, https://web.archive.org/web/20250226181854/https://www.guancha.cn/ChengYaWen/2025_02_25_766215.shtml

⁶ Huang Jing and Jia Qingguo, "俄乌冲突若能和平结束对中国整体更有利" [A Peaceful End to the Russia-Ukraine Conflict Would Be More Beneficial to China as a Whole], Guancha, December 13, 2025, https://web.archive.org/web/20251226120048/https://www.guancha.cn/huangjing/2025_12_13_800284.shtml

⁷ Lang Jiazereng, "俄乌爆发直接军事冲突可能性多大?" [How Likely Is a Direct Military Conflict Between Russia and Europe?], China.com, November 19, 2025, https://web.archive.org/web/20260306104605/http://www.china.com.cn/opinion2020/2025-11/19/content_118182543.shtml?utm_source=chatgpt.com

Інші стверджують, що в Європі зростає “втома від України” і що через слабкість європейської позиції Європа може почати приймати “прагматичну позицію” щодо Росії - таку думку висловив Дун Їфань (Dong Yifan, 董一凡) з Інституту національних і регіональних досліджень Пекінського університету мови та культури.⁸ Військовий коментатор Чжоу Бо (Zhou Bo (周波)) вважає, що якщо виникне потреба в миротворчій місії, вона має виключати європейські держави - члени НАТО. Замість них він пропонує залучати такі країни, як Ірландія, Австрія та Швейцарія - держави, які історично були радше противниками миротворчих операцій.⁹

Деякі експерти заявляють, що перспективи європейської оборонної незалежності, зокрема створення єдиної армії, залишаються нереалістичними. Чжу Цзюньвей, директор Центру досліджень США при Аналітичному центрі національного спостереження, є одним із тих, хто поділяє цю точку зору. Янь Сяояо (Yan Xiaoxiao, 严晓晓) з Шанхайської академії соціальних наук також прогнозує, що Європа не зможе забезпечити власну безпеку ні політично, ні військово, що змусить окремі країни сильніше орієнтуватися на США, а це, своєю чергою, призведе до провалу європейської оборонної інтеграції¹⁰. Примітним є те, що **ідея розгортання багатонаціональних європейських сил в Україні сприймається несхвально**. Деякі в Китаї вірять в те, що це може створити прецедент для розгортання іноземних військ у Тайванській протоці¹¹.

Висновки з офіційних і неофіційних обмінів

Детальнішу і, можливо, правдивішу картину сприйняття Китаєм можна отримати із закритих експертних дискусій. Протягом 2022 та 2023 років автор брав участь у низці таких зустрічей із представниками китайських аналітичних центрів, афілійованих із державними структурами, зокрема з Міністерством закордонних справ і військовими, аж до рівня генерал-майора (у відставці). Дискусії проводилися за правилом Chatham House, яке дозволяє посилатися на зміст обговорень, але без розкриття авторства.

⁸ Dong Yifan, “欧洲推和平计划争取‘安全感’, 难度不小” [Europe’s Push for a Peace Plan to Secure ‘Safety’ Faces Great Difficulty], Global Times, November 25, 2025,

https://web.archive.org/web/20260306104646/https://opinion.huangqi.com/article/4PI5HmKOT2u?utm_source=chatgpt.com

⁹ Zhou Bo, “慕安会上, 鲁比奥给了欧洲一个‘糖霜苹果’” [At the Munich Security Conference, Rubio Offered Europe a ‘Sugar-Coated Apple’], Guancha, February 15, 2026,

https://web.archive.org/web/20260309164645/https://www.guancha.cn/ZhouBo3/2026_02_15_807265_s.shtml

¹⁰ Yan Xiaoxiao, “俄乌和平新计划凸显欧洲尴尬” [The New Russia-Ukraine Peace Plan Highlights Europe’s Embarrassment], SASS Institute of International Relations, November 27, 2025,

https://web.archive.org/save/https://iir.sass.org.cn/2025/1127/c443a584931/page.htm?utm_source=chatgpt.com

¹¹ Wang Wanying and Ma Xiaolin, “警惕! 欧洲‘援乌多国部队’开危险先例, 台海或成下一个目标” [Be Careful! The European Multinational Force Aiding Ukraine Would Set a Dangerous Precedent; The Taiwan Strait May Become the Next Target], Phoenix News, December 23, 2025,

https://web.archive.org/web/20260403122558/https://news.ifeng.com/c/8pJZOkUgQQb?utm_source=chatgpt.com

Під час обмінів, що тривали по три-чотири години, **українські представники навмисно займали конфронтаційну та “яструбину” позицію щодо Китаю**, прямо звинувачуючи його в підтримці Росії, у невідповідності між заявами та діями, а також у відступі від норм Статуту ООН і міжнародного права. Це виводило китайських представників із зони комфорту. Вони починали виправдовуватися, говорити емоційно й часто виходили за межі підготовлених тез. Їхній психологічний стан, мова тіла та поведінка також аналізувалися, що, на думку українських учасників, допомогло виявити більш реалістичне ставлення Китаю до ситуації.

Зокрема, під час дискусій у 2022 році **китайські учасники висловлювали жаль з приводу поразок Росії на полі бою**. Вони заявили, що Росія припустилася помилки у війні проти України не тим, що розпочала її, а тим, **що неправильно оцінила сили противника**, погано підготувалася та не змогла забезпечити швидку перемогу. Вони висловлювали розчарування стійкістю українських військових, зміцненням трансатлантичної єдності та консолідацією ширшого західного блоку, який, на їхню думку, має бути послаблений.

Заяви української сторони про те, що Росія також зазнає військової поразки й що російський Чорноморський флот буде повністю знищений, були сприйняті китайською стороною з подивом і шоком. Вони також прагнули зрозуміти, як довго Європа продовжуватиме підтримувати Україну й коли з’явиться “втома від України”. Китайці повторювали аргументи про “п’ять хвилин польоту ракет НАТО до Москви”, стверджуючи, що потенційний вступ України до НАТО становитиме загрозу для Росії. **Китайські експерти також порушували питання щодо системи прийняття рішень в Україні, особливо ролі, яку в ній відіграє президент Зеленський**. Це ще більше перегукувалося з російськими наративами про те, що Зеленський не є самостійним, що він - маріонетка Заходу, якій допомагають іноземні радники в Києві. Через ці запитання китайська сторона, здавалося, неявно натякала саме на це.

Водночас **китайські коментатори ігнорували українські аргументи**, звинувачуючи НАТО у розв’язанні війни. Натомість вони стверджували, що “ключі від конфлікту” тримають США, які через Україну мали намір послабити Росію, і тим самим ігнорували будь-яку суб’єктність України в динаміці ескалації. Їхній загальний висновок полягав у тому, що Китай розуміє дії Росії проти України, оскільки Росія була принижена Заходом і виключена з європейської архітектури безпеки - цей наратив знаходить відгук у Пекіні. На їхню думку, **Китай пережив подібне приниження та займає порівнянну структурну позицію**.

Наприкінці 2022 року українські експерти намагалися переконати китайську сторону прийняти більш проукраїнську позицію, посиляючись на російські військові злочини в Бучі та зусилля Росії щодо знищення енергетичної інфраструктури

України, що спричинило гуманітарну катастрофу у великих містах. Примітним є те, що китайські експерти залишилися абсолютно байдужими та нечутливими до цих аргументів. **Вони не вважали російські ракетні удари по українських містах воєнними злочинами, натомість описуючи їх як ефективний спосіб підірвати моральний дух цивільного населення та змусити противника капітулювати.** Коли китайську сторону звинуватили у підтримці Росії, вона відреагувала емоційно та сердито, відкинувши українські аргументи. Вони заявили, що Китай не може дозволити собі поразки Росії, інакше США спрямують усі свої ресурси проти Китаю.

Вони також відкинули будь-яку можливість дистанціювання від Росії, використавши метафору двох тигрів: якщо вони б'ються, один неминуче буде поранений, а **Китай не має наміру бути пораненим тигром.** Експерти зазначили, що Китай і Росія таким чином сформували новий тип відносин, заснований на дружбі, добросусідстві та взаємній повазі - підхід, який також ґрунтується на історичному досвіді, коли між Китаєм і Радянським Союзом існували суперечності, що призвели до військового протистояння.

Ці та подальші дискусії дозволили зробити кілька висновків. По-перше, Китай не займе позицію, яка б погіршила його відносини з Росією, навіть якщо це суперечить Статуту ООН і міжнародному праву. По-друге, Китай розглядає війну Росії проти України виключно крізь геополітичну призму та як інструмент для послаблення Заходу. По-третє, Китай продовжуватиме ігнорувати російські воєнні злочини та допомагатиме Росії здобути перевагу над Україною. По-четверте, Китай вивчатиме реакцію Заходу з огляду на свої майбутні дії щодо Тайваню. Насамкінець, можливість конструктивного діалогу між Україною та Китаєм є низькою, оскільки Китай дотримується радикальних поглядів, схожих на російські. Дійсно, **обидві країни бачать Україну як таку, що не має повної самостійності та перебуває під “зовнішнім управлінням” або є частиною “керovanого Заходом хаосу”.**

Кількість і якість: технологічна підтримка Китаєм російських військових зусиль

З 2022 по 2026 рік технологічна підтримка Росії з боку Китаю значно зросла як кількісно, так і якісно. Це фактично дозволило Росії виробляти зброю для війни проти України та підтримувати технологічний розвиток своєї оборонної промисловості, перетворивши Китай на “вирішального чинника” війни¹².

У результаті Китай став ключовим постачальником - як у ролі виробника, так і в якості платформи для обходу санкцій - компонентів і

¹² “NATO Washington Summit Declaration,” NATO, July 10, 2024, <https://www.nato.int/en/about-us/official-texts-and-resources/official-texts/2024/07/10/washington-summit-declaration>

критичних матеріалів для російського високоточного озброєння, включно з ракетними системами та стратегічними й тактичними безпілотними літальними апаратами (БПЛА). У кількісному вираженні частка мікроелектроніки та критичних компонентів у російському озброєнні, що походять з Китаю - як виробів західного виробництва, доставлених через КНР, так і продукції власне китайського виробництва - сягнула 75–80% ще у 2023 році¹³. Крім того, того ж року Китай постачав до 67% критичних компонентів, включно з процесорами, мікросхемами та навігаційними модулями, для основних фронтних БПЛА, таких як “Орлан-10”, “Ланцет-3”, а також “Шахед-136” і “Шахед-131”¹⁴.

Окрім кількісного виміру, китайська допомога розширилася і якісно. Китай перейшов від постачання базових і простих компонентів до надання набагато складніших і технологічно досконаліших елементів для російських систем озброєння. Наприклад, “Шахед-136”, також відомий у Росії як “Герань-2”, який Росія виробляє сотнями на день і використовує для терору українських міст, спочатку оснащувався двигунами MD550 китайського виробництва компанії Beijing MicroPilot UAV Flight Control Systems¹⁵. Згодом Росія налагодила власну лінію виробництва цих двигунів на своїй території. Китайські радіомодеми ХК-F358, вироблені компанією Xingkay Tech і призначені для передачі відео та управління польотом, стали ключовими комунікаційними компонентами у російських розвідувальних і ударних дронів мережах, зокрема в новітньому реактивному безпілотнику “Герань-5”¹⁶. Реактивний двигун цього дрона - Telefly TF-TJ2000A - також виробляється в Китаї компанією Telefly Telecommunications Equipment Co¹⁷.

Китай також став ключовим постачальником високоточного промислового обладнання для російських оборонних заводів, зокрема верстатів із числовим програмним керуванням, що використовуються у виробництві зброї. З лютого 2022 року по липень 2023 року постачання такого обладнання зросло щонайменше вдесятеро: з \$6,5 млн (€5.9 млн) до \$98 млн (€89.2 млн). У результаті Китай став провідним постачальником для Росії в цій категорії,

¹³ Olena Bilousova, Benjamin Hilgenstock, Elina Ribakova, Nataliia Shapoval, Anna Vlasyuk, and Vladyslav Vlasiuk, “How Russia Continues to Import Components for its Military Production,” Kyiv School of Economics’ Institute and Yermak-McFaul International Working Group on Russian Sanctions, January 26, 2024, <https://sanctions.kse.ua/wp-content/uploads/2024/01/Challenges-of-Export-Controls-Enforcement.pdf>

¹⁴ Olena Bilousova, Agiya Zagrebelska, Vladyslav Vlasiuk, and Nataliia Shapoval, “Foreign Components in Russian Military Drones,” Kyiv School of Economics, June 19, 2023, <https://kse.ua/wp-content/uploads/2023/06/Russian-import-of-critical-components.pdf>

¹⁵ Andrii Rudyk, “Останні модифікації дронів Shahed можуть свідчити про спроби РФ налагодити їх масове виробництво” [Latest Modifications of Shahed Drones May Indicate Russia’s Attempts to Establish their Mass production], Suspilne, September 28, 2023, <https://suspilne.media/582271-ostanni-modifikacii-droniv-shahed-mozut-svidciti-pro-sprobi-rf-nalagoditi-ih-masove-virobnictvo-rudik/>

¹⁶ Main Intelligence Directorate of the Ministry of Defence of Ukraine (GUR), “Geran-5,” <https://war-sanctions.gur.gov.ua/page-geran-5/6870>

¹⁷ Main Intelligence Directorate of the Ministry of Defence of Ukraine (GUR), “Geran-5 (Components and Capabilities),” <https://war-sanctions.gur.gov.ua/page-geran-5/6872>

зайнявши 57% порівняно з 12% до лютого 2022 року¹⁸. Це обладнання постачалося російським оборонним підприємствам, зокрема об'єктам, що виробляють боєголовки для російських гіперзвукових ракет, здатних нести ядерний заряд, таких як “Орешник”¹⁹.

Щодо готового озброєння, **Україна офіційно не повідомляла про виявлення зброї китайського виробництва на полі бою**. Однак Китай надавав допомогу іншими способами. Наприклад, китайська компанія Shandong Odes Industry, також відома як Aodes, станом на перший квартал 2024 року поставила Міністерству оборони Росії до 1590 мотовсюдиходів Desertcross 1000-3. Ці транспортні засоби вже використовуються російськими військами для перевезення особового складу, боєприпасів та евакуації поранених.

Попри обмежений захист від вогневого ураження, використання транспортних засобів Desertcross 1000-3 підвищує логістичні та маневрені можливості невеликих російських підрозділів. В умовах інтенсивного застосування FPV-дронів вони слугують ефективною альтернативою бойовим машинам піхоти та бронетранспортерам.

Згідно з інформацією представників сектору безпеки України, які побажали залишитися анонімними, **Китай і Росія ще у 2024 році вели переговори про розгортання виробничих ліній і спільне виробництво озброєння для війни проти України**. Повідомляється, що це охоплювало БПЛА, системи протидії дронам, системи радіоелектронної боротьби, системи управління та контролю, а також підвищення живучості бронетехніки. Робота проводилася приховано через оборонні компанії в Гонконзі, Пекіні, Шеньчжені та Шеньяні під безпосереднім наглядом осіб, пов'язаних із державною безпекою Китаю та КПК. Крім того, ті ж представники українського уряду повідомили про зафіксовану активність офіцерів китайської розвідки на окупованих Росією територіях України, що свідчить про тісну координацію між їхніми розвідслужбами.

Китай також розбудовує потужності з виробництва зброї для Росії в третій країнах. Зокрема, китайська компанія China National Electronics Import and Export Corporation створює виробничу лінію в Білорусі - військовому союзнику Росії - для виготовлення 122-мм реактивних снарядів, імовірно, призначених для РСЗВ БМ-21 “Град”. Монтаж обладнання на білоруському оборонному підприємстві “Завод точної електромеханіки” (ЗТЕМ) заплановано завершити у липні 2026 року з початковою виробничою потужністю 120 000 ракет на рік. З огляду на те, що Білорусь постачає зброю Росії для війни проти України, а органом сертифікації якості цих боєприпасів є російська структура, це вказує на те, що

¹⁸ Chris Cook, Max Seddon, and Max Harlow, “China’s Advanced Machine Tool Exports to Russia Soar after Ukraine Invasion,” Financial Times, January 2, 2024, <https://www.ft.com/content/d16c688d-9579-4f1d-a84f-ca29ca2f0bc0>

¹⁹ “China’s Position on Russia’s Invasion of Ukraine,” U.S.-China Economic and Security Review Commission, June 26, 2024, <https://www.uscc.gov/research/chinas-position-russias-invasion-ukraine>

ракетні призначені для постачання в РФ і що Китай став ключовим елементом у забезпеченні російської армії озброєнням²⁰. Питання про те, чи є такий процес, що розмиває межі постачання зброї, вигідним для Китаю лише економічно чи також і геополітично, залишається відкритим.

Насамкінець, за даними української розвідки, у 2025 році Китай почав надавати Росії супутникові дані для ударів по енергетичній інфраструктурі України, фактично ставши частиною російського ланцюга ураження²¹. Повідомлялося про зафіксовану кореляцію між російськими ракетними ударами та присутністю китайських розвідувальних радарних і оптичних супутників над регіонами України, зокрема серій “Yaogan-33”, “Yaogan-33-03”, “Yaogan-33-04” та “Yaogan-34”²².

Очевидно, що китайський уряд володіє інформацією про обсяги та номенклатуру технологій, компонентів і матеріалів, що постачаються для виробництва російської зброї, і що ці обсяги значно зросли, попри загрозу західних санкцій. З огляду на те, що Китай не запровадив суттєвих експортних обмежень, а натомість розширив військово-технічну допомогу Росії як кількісно, так і якісно, це свідчить про те, що дії КНР на підтримку російського оборонно-промислового комплексу є схваленими урядом і навмисними.

Операції впливу Китаю на підтримку Росії

Протягом останніх чотирьох років низка ознак вказує на те, що Китай проводив так звані операції впливу, спрямовані на запобігання поразці Росії на полі бою, підбив українських мирних ініціатив, а також зменшення або припинення європейської допомоги Україні. Ці операції здійснювалися за допомогою різних інструментів, включно з медійними, дипломатичними та експертними каналами, а в деяких випадках - з їх поєднанням.

Наприклад, першим індикатором була **спроба зірвати контрнаступ України у 2023 році**. У той час, коли Україна готувалася до контрнаступальних операцій - результат яких був невизначеним, але очікувався як успішний - китайська сторона **через непублічні канали комунікації намагалася переконати Україну відмовитися від них**. Це сталося в березні 2023 року після того, як Китай опублікував свій так званий “мирний план із 12 пунктів”, один із яких закликав до

²⁰ Takayuki Tanaka and Natsuki Kaneko, “Chinese State Company Helps Russian Ally Build Ammunition Plant,” Nikkei Asia, February 23, 2026, <https://asia.nikkei.com/politics/ukraine-war/chinese-state-company-helps-russian-ally-build-ammunition-plant>

²¹ “Зеленський заявив про зв’язок між зйомкою України китайськими супутниками та ударами РФ по енергооб’єктах” [Zelenskyy Says There Is a Link Between Chinese Satellite Imagery of Ukraine and Russian Strikes on Energy Facilities], Ukrinform, October 4, 2025, <https://www.ukrinform.ua/rubric-polytics/4073127-zelenskij-zaaviv-pro-zvazok-miz-zjomkou-ukraini-kitajskimi-suputnikami-ta-udarami-rf-po-energoobektah.html>

²² “Китайські супутники фіксували над енергетичними об’єктами України перед російським ударом - Зеленський” [Chinese Satellites Recorded over Ukraine’s Energy Facilities Before a Russian Strike – Zelenskyy], Militarnyi, November 12, 2025, <https://militarnyi.com/uk/news/kytajsiki-sputnyky-fiksuvaly-nad-energetychnymy-ob-yektamy-ukrayiny-pered-rosijskym-udarom-zelenskij/>

переговорів²³. Тоді група китайських експертів, пов'язаних з урядом, ініціювала контакт з українською стороною та терміново запросила обговорення. Незвичним аспектом ситуації було те, що організація дискусій із китайськими колегами зазвичай займає багато часу - від кількох тижнів до місяця - через тривалу бюрократичну підготовку на китайській стороні, включно з узгодженням промов, тем для обговорення та схваленням відповідних органів влади. Однак цього разу китайська сторона наполягала на терміновій зустрічі протягом кількох днів.

Іншим спостереженням було те, що **домінуючим нарративом, який неодноразово просувала китайська сторона під час дискусії, була теза про те, що Україна має негайно розпочати мирні переговори з Росією.** На практиці це означало відмову від контрнаступу, спрямованого на звільнення півдня України. Протягом тригодинного обговорення китайські учасники згадували про це приблизно 100 разів під час вступних промов, презентацій, сесій запитання-відповіді та заключних заяв.

Більше того, конкретно щодо географії поля бою вони стверджували, що якщо Україна спробує звільнити південний фронт, Росія завдасть удару з півночі та просуватиметься у напрямку Києва - що було явною неправдою, оскільки Росія не мала розгорнутих сил у цьому напрямку. **Китайці також висловлювали занепокоєння та запитували, чи прийме Україна будь-який інший результат, окрім повної перемоги та повернення до кордонів 1991 року.** Вони наполягали на тому, що кожен конфлікт врешті-решт закінчується мирними переговорами, а тому необхідно йти на компроміси та поступки. Обміни з українськими дипломатами виявили, що подібні меседжі транслювалися і на дипломатичному треку, де китайські представники також дуже наполягали на мирних переговорах.

З урахуванням того, що китайську експертну делегацію очолював високопоставлений експерт у званні генерал-майора, а також зважаючи на паралельні дії на дипломатичному треку, ймовірно, це була керована урядом операція впливу. Її метою було переконати український уряд відмовитися від військової операції, призначеної для розгрому російського угруповання та визволення півдня України.

Другим індикатором операцій впливу є зустрічі високого рівня між китайськими експертними делегаціями та європейськими аналітичними центрами в період 2022-2026 років, під час яких здійснювалися спроби вплинути на політику Європи щодо України та Росії. Це відбувалося паралельно з дипломатичними зусиллями Європейського Союзу, а також Франції та Німеччини, спрямованими на зміну позиції Китаю щодо війни. Навпаки, під час цих обмінів формату “Трек-2” **китайські представники просували наративи, спрямовані на те, щоб**

²³ “关于政治解决乌克兰危机的中国立场” [China's Position on the Political Settlement of the Ukraine Crisis], Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China, February 24, 2023, https://www.fmprc.gov.cn/zyxw/202302/t20230224_11030707.shtml

відмовити Європу від продовження підтримки України. Вони аргументували це тим, що подальша допомога Україні є непотрібною, закликали до припинення постачання зброї Києву та спонукали Європу дистанціюватися від російсько-українського конфлікту й дозволити воюючим сторонам вирішувати суперечки самостійно. Вони стверджували, що Росія не становить загрози для НАТО, і попереджали, що подальше залучення Європи може призвести до подальшої ескалації та навіть ядерного удару. Зрештою, вони доводили, що **Європа має нормалізувати відносини з Росією, прийнявши російські безпекові вимоги.**

Ці дії часто збігалися за часом і змістом із відповідними зовнішньополітичними ініціативами Китаю, такими як сприяння переговорам з Росією, публікація китайського документа про “Політичне врегулювання української кризи” та візити Спеціального представника Китаю у справах Євразії Лі Хуея²⁴. Відповідно, ці експертні зустрічі, ймовірно, були частиною китайської інформаційної кампанії - можливо, за участю китайських спецслужб - спрямованої на посилення офіційної комунікації та дипломатичних візитів у межах так званої дипломатії “Трек-1.5” або таємної дипломатії. **Ця діяльність, схоже, здійснювалася згідно з єдиним стратегічним задумом, підтримуючи основний дипломатичний переговорний трек.**

Третім і найбільш очевидним прикладом китайських операцій впливу були **неодноразові спроби знизити рівень підтримки або підірвати реальні українські мирні ініціативи.** Наприклад, коли у 2024 році Україна прагнула реалізувати “Формулу миру” президента Зеленського, яка складається з 10 пунктів, та організувати Саміт миру в Швейцарії, Китай, який до останнього моменту не підтверджував і не заперечував свою участь, зрештою відмовився від неї. Ба більше, китайські дипломати контактували з низкою країн Глобального Півдня, спонукаючи їх не брати участі в українському заході. Це сприяло зменшенню кількості країн-учасниць саміту, про що публічно заявив президент Зеленський під час форуму “Діалог Шангрі-Ла” в Сингапурі²⁵.

Крім того, за інформацією, отриманою від європейського дипломата, після Саміту миру було приблизно десять країн Глобального Півдня, які не підписали комюніке першого саміту, але потенційно могли приєднатися пізніше. Європейські дипломати почали заохочувати їх підписати документ. Однак на цьому етапі **китайські дипломати знову відновили зусилля, щоб відмовити країни Глобального Півдня приєднатися до процесу підписання, зокрема Мозамбік, Кенію, Анголу та В’єтнам.**

²⁴ “Special Representative of the Chinese Government on Eurasian Affairs Li Hui Visits Ukraine,” Ministry of Foreign Affairs of the People’s Republic of China, March 8, 2024, https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/xw/wjbxw/202405/t20240530_11343942.html

²⁵ “Zelenskyy Accuses China of Pressuring Other Countries Not to Attend Upcoming Ukraine Peace Talks,” Leaders MENA, March 10, 2024, https://www.leaders-mena.com/zelenskyy-accuses-china-of-pressuring-other-countries-not-to-attend-upcoming-ukraine-peace-talks-ap/?utm_source=chatgpt.com

Водночас Китай запусив власну мирну ініціативу - так званий “Мирний план Китаю та Бразилії”, який у Києві також розцінили як спробу підірвати українські мирні ініціативи²⁶. Примітно те, що в цьому документі вперше було **опущено навіть формальну згадку про повагу до територіальної цілісності**. Під час візиту колишнього міністра закордонних справ України Дмитра Кулеби до Китаю у 2024 році, у китайській заяві, оприлюдненої після зустрічі, також була відсутня будь-яка згадка про повагу до територіальної цілісності²⁷. Деякі джерела вказують на те, що під час зустрічі Ван Ї дійсно заявив, що Китай підтримує територіальну цілісність України, про що згодом Кулеба повідомив у Києві. Однак ця фраза не увійшла до підсумкового офіційного документа, що викликало неабияке здивування в Києві. Це вважалося безпрецедентним кроком, оскільки всі попередні двосторонні українсько-китайські документи завжди містили положення про взаємну повагу до територіальної цілісності, тому така дія Китаю була сприйнята як спроба послабити цю концепцію навіть на формальному рівні.

Коли автор під час закритої дискусії запитав китайського експерта про причину відсутності згадки щодо територіальної цілісності, той відповів, що це свідомо та послідовна політика Китаю, заявивши: **“На думку Китаю, досягнення територіальної цілісності України є вкрай нереалістичним; тому Китай включає у свої документи лише ті позиції, які є здійсненими, як-от початок переговорів, деескалація тощо”**. Водночас у розмовах із дипломатами китайська сторона надавала інше пояснення, стверджуючи, що **територіальна цілісність уже була згадана в інших документах**, зокрема в “документі з 12 пунктів”, і тому не було потреби вказувати її знову. Можна з легкість сказати, що обидва пояснення є маніпулятивними.

В Україні такі аргументи зустріли зі скептицизмом: опущення положення про територіальну цілісність України є невинуватою та непослідовною, а також підриває ключові принципи зовнішньої політики Китаю. Це може свідчити про те, що Китай переходить до підходу “врахування ситуації на місцях” - позиції, яку послідовно просуває Росія для виправдання збереження контролю над окупованими територіями. Ці та інші дії можуть вказувати на те, що **позиція Китаю, попри запевнення в нейтралітеті та конструктивній участі, спрямована на підтримку Росії** задля просування низки стратегічних інтересів Пекіна. Питанням залишається чи можуть західні країни, зокрема в Європі, задіяти ефективні інструменти для протидії цьому?

²⁶ “China and Brazil, Common Understandings Between China and Brazil on the Political Settlement of the Ukraine Crisis [Six-Point Peace Plan],” Ministry of Foreign Affairs of the People’s Republic of China and Ministry of Foreign Affairs of the Federative Republic of Brazil, May 23, 2024, https://pl.china-embassy.gov.cn/pol/zgyw/202405/t20240528_11312671.htm

²⁷ “Wang Yi Holds Talks with Ukrainian Foreign Minister Dmytro Kuleba,” Ministry of Foreign Affairs of the People’s Republic of China, July 24, 2024, https://www.fmprc.gov.cn/eng/wjbxhd/202505/t20250509_11618306.html